

ПРОВІДНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ РЕГІОНІ

Базова В.І.

Національний авіаційний університет

Розширення міжнародних контактів у сучасному світі викликає зростання ролі і значення володіння іноземними мовами. Іноземні мови слугують як засобом комунікації, так і засобом встановлення і пізнання мовних та культурних норм, реалізації діалогу культур, розвитку взаєморозуміння та толерантності. Характерною рисою навчання стало визнання комунікації в різноманітних аспектах провідною функцією мови, а розвиток іншомовної комунікативної компетенції визначено як провідну мету навчання й вивчення іноземної мови. При цьому в основу розвитку комунікативних умінь покладено принцип навчального співробітництва, що підкреслює необхідність активної участі всіх суб'єктів навчального процесу в навчальній діяльності.

Реалізація завдання досягнення громадянами країни конкретних рівнів володіння іноземними мовами, визначеними в Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти, акцентує увагу на необхідності адекватної якісної підготовки вчителів іноземних мов для всіх рівнів освіти, на осучасненні і модернізації такої підготовки. Не секрет, що не дивлячись на досить значну кількість навчальних годин на рівні середньої освіти, ще й сьогодні багато хто з випускників не досягають рівня володіння іноземними мовами, визначеного в офіційних освітніх документах [1, с.1].

Модернізація освіти в Україні в контексті загальноєвропейських та світових трансформацій зумовлює необхідність інформаційного розвитку усіх освітніх ланок, передусім вищої мовної освіти, вимагає ретельного вивчення та критичного осмислення провідних європейських підходів до організації навчання іноземних мов і підготовки фахівців даного напрямку з метою прийняття практичних кроків щодо доведення вивчення і навчання іноземних мов у країні до європейського і світового рівня. Крім того, глобалізаційні та інтеграційні процеси, розширення ринків праці та розвиток новітніх технологій ставлять перед фахівцями усіх країн, у тому числі й України, більш високі вимоги до особистісного розвитку, професійного самовдосконалення, компетентнісних характеристик, громадянської культури тощо.

Очевидно, що і на викладачів іноземних мов покладається важлива місія – навчити базових вмінь і навичок спілкування своїх студентів іноземними мовами з метою їх подальшого використання у майбутній фаховій діяльності, працевлаштування, подальшої освіти та широкого доступу до джерел інформації; сприяння персональній та академічній мобільності як викладачів, так і студентів; поширювати серед них ідею полікультурного соціуму тощо.

Іншими словами йдеться про розробку і утвердження в педагогічній освіті на рівні всіх її складових якісно нового феномена – європейського виміру – сукупності спільних ціннісних орієнтацій на основі базових

європейських цінностей (демократії, соціальної справедливості, захисту прав людини); елементів змісту, оновленого в напрямку євро свідомості, спільності і єдності; методів та засобів навчання і виховання (традиційних і інноваційних) [4, с.159].

З огляду на це перспективним і актуальним в сучасних умовах формування загальноєвропейського освітнього та наукового простору є аналіз провідних підходів до навчання іноземних мов в країнах ЄС.

У контексті демократичного мовного громадянства провадиться політика Ради Європи в сфері навчання іноземних мов, знання яких розглядається як необхідна передумова взаєморозуміння та побудови демократичних взаємовідносин між державами і народами. Зasadничі положення сучасної мовної політики Ради Європи викладено в рекомендації Комітету міністрів «Про сучасні мови», де пропонується низка заходів щодо вивчення сучасних мов на європейському континенті. Політика Ради Європи в цій сфері передбачає формування у кожного європейця навичок спілкування різними мовами, знання яких, на думку європейських керівників, навіть на елементарному рівні, відкриває додаткові можливості для персональної мобільності, працевлаштування, освіти та широкого доступу до інформації.

Вагомим доробком Ради Європи в царині мовної освіти є створення «Порогового рівня» для 24 національних та регіональних мов і «Європейського мовного портфеля», який містить три ключові документи. Перший – «Мовний паспорт» - дає змогу визначати, на якому рівні володіє іноземними мовами власник цього паспорта. Він містить розроблену фахівцями Ради Європи схему, за якою можна оцінити рівень володіння іноземною мовою, зокрема, навички слухання, читання, говоріння та письма.

Другим компонентом Європейського мовного портфеля є «Мовна та культурна біографія», куди входить інформація щодо набутого певною особою досвіду в галузі іноземних мов, зокрема, дані про тривалість контактів з носіями тієї чи іншої іноземної мови, використання іноземних мов у фаховій діяльності, вивчення іноземних мов в школі чи на спеціальних курсах. Третій документ – «Досьє» – призначений для нотування назв документів (офіційних сертифікатів чи дипломів), одержаних після закінчення певних мовних курсів чи навчальних закладів: повна назва посвідчень, місце і дата їх видачі тощо.

Маастрихтський договір (1992 р.) мав на меті посилення європейського впливу на освіту через розвиток іншомовної освіти, сприяння мобільності студентів та викладачів, визнання дипломів і узгодження періодів навчання, розвиток співпраці між школами і підприємствами, розвиток інформаційних обмінів і обміну досвідом, розвиток дистанційної освіти [2, с.213 - 214].

На конференціях Ради Європи, що відбулися в Лісабоні (березень 2000 р.) та у Барселоні (березень 2002 р.) визначили основні завдання європейської освітньої галузі в умовах полікультурного соціуму. Ці завдання пов'язані із спільною для країн ЄС стратегічною метою, що полягає у створенні сучасної, динамічної та конкурентоспроможної у світі економіки знань. При цьому відмічали особливу потребу удосконалення навчання основних (базисних) вмінь та опанування двох іноземних мов дітьми, починаючи з раннього віку.

Сучасні проблеми європейської освіти пов'язані в першу чергу із розвитком самого європейського суспільства. На зустрічі міністрів освіти країн Європи 17-18 вересня 2003 р. у Берліні було зроблено спробу узагальнити основні проблеми, з якими стикається сучасна європейська освіта та визначити тенденції розвитку [3, с. 215].

Європейські фахівці рекомендують: розробити Європейські стандарти підготовки вчителів іноземної мови; розробити спільну схему акредитації підготовки вчителів іноземної мови та визнання різних моделей підготовки на отримання статусу "кваліфікований учитель"; розробки потребує програма забезпечення якості на європейському рівні; необхідне створення системи підтримки підготовки фахівців цього напрямку, що забезпечила б визнання і тривалість транс-європейських проектів; має бути створена Європейська ресурсна служба, включаючи веб-сайт для забезпечення матеріалами та інформацією викладачів та студентів; заохочувати запровадження надання подвійних кваліфікацій; налагодження більш тісного співробітництва між педагогічними закладами та школами - партнерами, між кафедрами педагогіки та мовними кафедрами; всі курси післядипломної освіти мають бути акредитовані на місцевому та національному рівнях; необхідне створення групи радників для координації ключових питань підготовки вчителів іноземної мови.

Укладачі доповіді для європейської комісії висловили переконання, що для реалізації завдання створення спільного європейського простору вищої освіти необхідне запровадження кваліфікації "кваліфікований учитель іноземної мови – європеєць", що надавала б можливість учителям викладати в будь-якій країні Євросоюзу.

Студенти мають досягати визначених стандартами рівнів мовної компетенції відповідно до їх кваліфікації. Має бути визначений статус ментора-європейця для осіб, що залучені до підготовки педагогічних кадрів. Студенти мають проходити педагогічну практику в кількох країнах, причому вони мають проходити й певну теоретичну підготовку в цих країнах. Фахівці мають здобувати підготовку для викладання більше ніж однієї іноземної мови. Важливою складовою підготовки має стати формування в студентів розуміння їх ролі як громадян Європи. Усі вчителі потребують спеціальної підготовки з ІКТ для забезпечення інтерактивного навчання іноземних мов. Має заохочуватись підготовка вчителів до двомовного навчання та проведення пілотних дослідних проектів для покращення підготовки вчителів іноземних мов [1, с. 70].

Таким чином, модернізація освіти в Україні в контексті загальноєвропейських та світових трансформацій вимагає й трансформації сфера підготовки учителів та викладачів іноземних мов. Цей освітній напрям має власні суттєві здобутки та перспективи розвитку, однак він не позбавлений певних недоліків та проблем. Зокрема, вимагає удосконалення зміст підготовки вчителів та викладачів іноземних мов. Необхідно також активізувати зусилля з приведення кваліфікаційних вимог до вчителів

(викладачів) іноземних мов у відповідність до європейських вимог і стандартів.

Нагальним завданням є посилення підготовки вчителів (викладачів) іноземних мов до використання ІКТ у навчальному процесі та включення до навчальних планів та програм курсів про європейський вимір у сучасній педагогічній освіті та підготовці; підготовка студентів до роботи із учнями різних соціальних, мовних та етнічних груп та ін. Актуальним є заохочення вивчення та володіння вчителями та викладачами більшої кількості іноземних мов (факультативні курси, підвищення кваліфікації для вчителів іноземних мов (коротко - і довготермінові курси)) тощо.

Література:

1. Кузнецова О.Ю. Особливості підготовки вчителів іноземних мов в європейських країнах /О. Ю. Кузнецова // Вісник Житомирського державного університету. Сер.: Пед. науки. –2009. - Вип. 47. – С. 66 - 71.

2. Папіжук В. О. Політика іншомовної освіти школярів в об'єднаній Європі та Франції: матеріали міжн. наук.-практ. конф. [“Іноземна мова як фактор входження в міжнародний освітній простір”], (Умань, 15-16 черв. 2007 р.) /М-во освіти і науки України, Уман. держ. пед. ун-т. – Умань: АЛМІ, 2007. – 299с. - С. 213-215.

3. Першукова О.О. Реформування європейської галузі навчання європейських мов: матеріали міжн. наук.-практ. конф. [“Іноземна мова як фактор входження в міжнародний освітній простір”], (Умань, 15-16 черв. 2007 р.) /М-во освіти і науки України, Уман. держ. пед. ун-т. – Умань: АЛМІ, 2007. – 299с.– С. 215-220.

4. Пуховська Л.П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільність і розбіжності: Монографія. – К.: Вища шк., 1997. – 180 с.